

Datum: 2021-12-13
Word och PDF
Vår referens:
Maria B Olofsson

Er beteckning:
JU2021/03517

Till:
Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.L3@regeringskansliet.se

Sveriges Museer om promemorian Upphovsrätten på den digitala inre marknaden (DS 2021:30)

Promemorian överväger och föreslår författningsändringar i den svenska upphovsrättslagen för att genomföra EU-direktivet från 2019 som huvudsakligen söker anpassa upphovsrättsliga regelverket till den tekniska utvecklingen. Extra angelägna för museerna är exempelvis de föreslagna inskränkningarna som rör text- och datautvinning, undervisning och bevarande av kulturarvsinstitutionernas samlingar. Dessutom föreslås ett undantag från den rätt fotografer har till sina fotografier för att underlätta spridningen av bildkonstverk som inte längre är upphovsrättsligt skyddade. En ny avtalslicens föreslås för att underlätta för kulturarvsinstitutioner att digitalisera och tillgängliggöra verk som finns i deras samlingar men som inte finns i handeln och det föreslås generella regler om informationsplikt för de organisationer som ingår avtal med avtalslicensverkan.

Inledning

Sveriges Museer tar tillvara och driver den svenska museibranschens gemensamma intressen. Riksförbundet Sveriges Museer tackar för möjligheten att lämna synpunkter på betänkandet *Upphovsrätten på den digitala inre marknaden*. Vi företräder cirka 230 medlemsinstitutioner från hela landet vilket motsvarar 80 procent av besökarna och samlingarna i museisverige. Våra medlemmars storlek, förutsättningar och inriktning ser mycket olika ut. På listan över remissinstanser finns 5 av våra medlemsorganisationer.

Museilagen reglerar de offentliga museerna. I ändamålsparagrafen beskrivs att museerna ska bidra till samhället och dess utveckling genom att främja kunskap, kulturupplevelser och fri åsiktsbildning. Den publika verksamheten ska präglas av allsidighet och öppenhet samt vara tillgänglig för alla och anpassad till användarnas förutsättningar. Museer ska bidra till forskning och kunskapsuppbyggnad och samlingarna ska aktivt förvaltas. Den digitala utvecklingar har inneburit ökade möjligheter för museerna på de områden som stipuleras i lagen.

Riksförbundet Sveriges Museers synpunkter

Sveriges Museer välkomnar promemorians förslag till författningsförändringar, särskilt de som berör museisektorn, då det upphovsrättsliga regelverket behöver tydliggöras och anpassas till

den tekniska utvecklingen. Det är en fördel om medlemsstaterna behandlar upphovsrätten på ett likartat sätt.

Sveriges Museer vill betona vikten att museerna kan utföra sina samhällsviktiga uppdrag så som de beskrivs i Museilagen och efterlyser därför förtydligande vad gäller inskränkningarna.

Sveriges Museer vill betona vikten av att de nya reglerna inte blir orimliga för de små organisationerna. Exempelvis vad gäller förslaget om informationsplikt anser vi att den bör kunna administreras utan att extra resurser behöver tillföras. Avtalslicensen ger parterna ökad trygghet men öppnar samtidigt för kostnader som är svåra att förutse. Många kulturarvsinstitutioner, i synnerhet små, ideella civilsamhällesaktörer, utgör i antal en stor del av kulturarvsinstitutionerna och behöver ges en förstärkt förhandlingsposition. En rättvis förhandling förutsätter en jämbördig förhandlingsposition. Därför bör förutsättningarna för små, ideella civilsamhällesaktörer att använda verk ur sina samlingar förstärkas vid avtalskrivningen

Sveriges Museer önskar ett förtydligande av begreppet "bildkonstverk", i den föreslagna ändringen av URL 49a. Vilka verk omfattas av det här begreppet? Omfattas brukskonst? Ingår dokumentärfilmer och fotosamlingar från bildbyråer, tidningsföretag, fotografer och privatpersoner? Gäller ändringen även då det huvudsakliga motivet utgörs av en tidigare skyddad fotografisk bild utan verkshöjd? Praxis är ju att reprofoton och skanningar av fotografiska bilder inte får någon skyddstid.

Sveriges Museer önskar ett förtydligande av begreppet "förvärvssyfte". En alltför vidlyftig användning av begreppet kan verka hämmande för kulturarvsinstitutioner. Institutionerna kan hamna i en situation då de inte vågar eller har kapacitet att till exempel samla in nutida material eller använda sådant material om krav ställs på att institutionen ska bevaka varje vidareanvändning av materialet.

Sveriges Museer önskar slutligen även ett förtydligande § 15b gällande den upphovsrättsliga statusen för material som är ett resultat av text- och datautvinning. Det borde vara den ursprungliga exemplarframställan som är skyddad, inte resultatet av text- och datautvinningen. Detta är dock något otydligt i den föreslagna lagtexten. Skrivningen får inte begränsa möjligheterna att använda arkivmaterial och verk för forskning.

Svaret har beretts med medlemsmuseer och flera kulturarvsintressenter och vi har bland annat tagit del av Wikipedias svar som innehåller många bra språkliga synpunkter och definitionsspörsmål som vi har valt att inte gå in på i vårt svar men som vi ser skulle göra promemorian tydligare.

Maria B Olofsson
Verksamhetskoordinator
Riksförbundet Sveriges Museer